

МОДЕЛЪТ ОТЧИТАНЕ НА ХЕДЖИРАНЕ НА НЕТНА ИНВЕСТИЦИЯ В ЧУЖДЕСТРАННА ДЕЙНОСТ

Доц. д-р Бойка Брезоева

Катедра „Счетоводство и анализ”, УНСС

Дипломиран експерт-счетоводител, Регистриран одитор

boika_brezoeva@mail.bg

Ключови думи:

*Отчитане на хеджиране
Нетна инвестиция в
чуждестранна дейност
Резерв от преизчисляване
на валута
Функционална валута
Валута на представяне
Хеджиращ инструмент
Хеджирана позиция
Ефективност на
хеджирането*

Резюме

Отчитането на хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност е един от трите модела за отчитане на хеджирането, възприети в МСС 39 Финансови инструменти: признаване и оценяване (респ. СС 32 – Финансови инструменти). С този модел се хеджира валутният риск, възникващ от нетна инвестиция в чуждестранна дейност, когато нетните активи на чуждестранната дейност се включват в консолидираните финансови отчети на отчитащото се предприятие. Следователно моделът може да се прилага само по отношение на консолидираните финансови отчети. В публикацията се илюстрира с практически пример този модел.

Отчитането на хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност е един от трите модела за отчитане на хеджирането, възприети в МСС 39 Финансови инструменти: признаване и оценяване (респ. СС 32 Финансови инструменти). С този модел се хеджира валутният риск, възникващ от нетна инвестиция в чуждестранна дейност, когато нетните активи на чуждестранната дейност¹ се включват във финансовите отчети на отчитащото се предприятие. Моделът може да се прилага само по отношение на консолидираните финансови отчети. По-конкретно защитаваният риск е *валутният риск* при преизчисляване на финансовия отчет на чуждестранно:

а) дъщерно предприятие при включването му в консолидирания финансов отчет на предприятието майка с прилагането на метода на линейната консолидация; или

¹ Чуждестранната дейност е предприятие, което е дъщерно, асоциирано, съвместно или клон на отчитащото се предприятие, чиито дейности са базирани или се ръководят в страна или валута, различни от тези на отчитащото се предприятие (МСС 21 *Ефекти от промените в обменните курсове*, пар. 8).

б) асоциирано или съвместно контролирано предприятие във връзка с прилагането на метода на собствения капитал в консолидираните финансови отчети².

Хеджираната позиция по отношение на валутния риск, произтичащ от нетната инвестиция в чуждестранна дейност, може да бъде сумата от нетните активи, равна на или по-малка от балансовата стойност на нетните активи на чуждестранната дейност³.

Нетната инвестиция в чуждестранна дейност в консолидирания баланс

Нетната инвестиция в чуждестранна дейност се дефинира като дела на отчитащото се предприятие в нетните активи на чуждестранната дейност⁴. По отношение на нея е валидна следната особеност: когато отчитащото се предприятие е инвестирало в чуждестранна дейност, то е изложено на валутен риск, който води до промяна в стойността на нетните активи на чуждестранната дейност при включването им във финансовите отчети на отчитащото се предприятие чрез методите на линейната консолидация или метода на собствения капитал.

Например предприятие майка може да има дъщерно предприятие като чуждестранна дейност. Валутните курсови разлики, които възникват при преизчисляването на финансовия отчет на чуждестранното дъщерно предприятие от чуждестранната функционална валута⁵ във валутата на представяне на предприятието майка във връзка с изготвянето на консолидирания финансов отчет, се отразяват в собствения капитал (резерв от преизчисляване на валута/резерв от преводи) на дъщерното предприятие⁶. При изготвянето на консолидирания финансов отчет този резерв като част от собствения капитал на

² От 01.01.2013 г. с новия МСФО 11 *Съвместни предприятия* инвестициите в съвместно контролирани предприятия стопански единици се отчитат единствено по метода на собствения капитал. Методът на пропорционалната консолидация вече не се прилага.

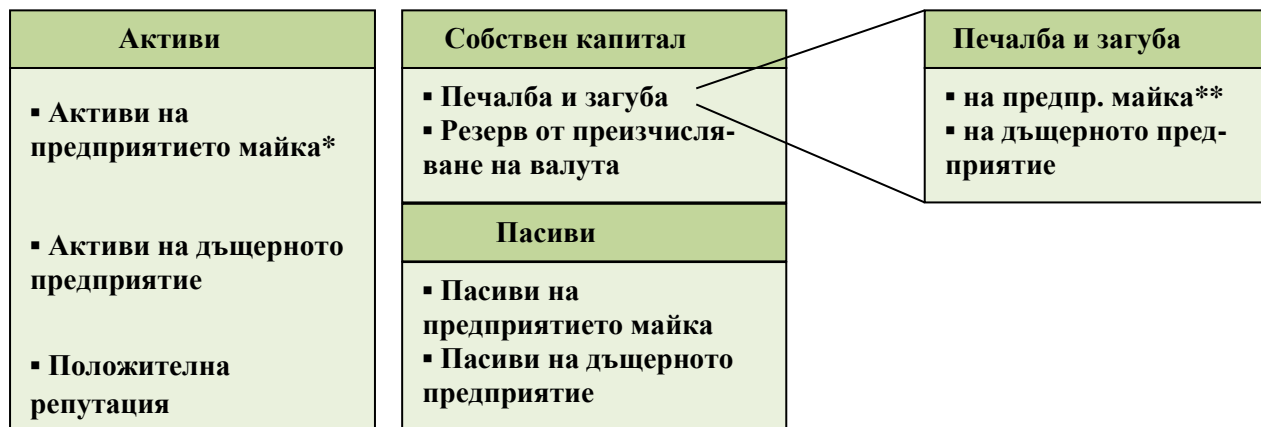
³ КРМСФО 16 *Хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност*, пар. 2.

⁴ МСС 21 *Ефекти от промените в обменните курсове*, пар. 8. МСС 21 възприема понятието „чуждестранна дейност“ като обобщаващо. В едноименния СС 21 е възприета концепцията от стария МСС 21 (в сила до 01.01.2005 г.) за разграничаване на чуждестранните дейности на два вида: (а) предприятия в чужбина; и (б) дейности в чужбина, представляващи неразделна част от отчитащото се предприятие. За тях се прилага различен начин на счетоводно третиране. В сегашния МСС 21 с използването на две отделни понятия „функционална валута“ и „валута на представяне“ (вместо само на едно понятие „отчетна валута“ в СС 21 и стария МСС 21 преди 01.01.2005 г.) отпада необходимостта да се разграничават чуждестранните дейности на посочените два вида.

⁵ МСС 21 изисква при преизчисляване на активите, пасивите и финансовия резултат на чуждестранната дейност възникналите курсови разлики от преизчисляване да се признават в другия всеобхватен доход като отделен компонент на собствения капитал до момента на освобождаването от чуждестранната дейност („резерв от преизчисляване на чуждестранна валута“).

⁶ Понятието „функционална валута“ се дефинира като *валутата на основната икономическа среда*, в която функционира предприятието (МСС 21 *Ефекти от промените в обменните курсове*, пар. 8). Основната икономическа среда е тази, в която предприятието основно генерира и изразходва парични средства. Функционалната валута може да бъде различна от валутата на страната, в която се намира предприятието. От начина на дефиниране на функционалната валута следва, че всяка валута, различна от функционалната валута, е чуждестранна валута.

чуждестранното дъщерно предприятие не се елиминира, а се включва в собствения капитал на групата. Общата схема на компонентите на консолидирания финансов отчет за финансовото състояние (баланс) е представена на фиг. 1.

* Инвестицията в дъщерното предприятие е елиминирана

** Дивидентите от дъщерното предприятие са елиминирани

Фигура 1. Консолидиран отчет за финансовото състояние

При продажбата на чуждестранното предприятие или друг начин на освобождаване от него този резерв се отписва и отнася в текущата печалба или загуба в периода на освобождаването според изискването на МСС 21, пар. 48. При частично освобождаване се отписва пропорционална част от резерва.⁷

Когато валутният курс на функционалната валута на чуждестранното предприятие е вариал значително, този резерв е с голям размер, и когато чуждестранното предприятие бъде продадено, може да окаже неблагоприятно влияние върху текущия финансов резултат на групата. Това може да се хеджира чрез модела отчитане на хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност.

Резерв от преизчисляване на валута

Преди да разгледаме особеностите на модела, е необходимо да проследим начина на формиране на резерва от преизчисляване на валута. Той е последица от преизчисляването на финансовите отчети на чуждестранното предприятие по правилата на МСС 21 *Ефекти от промените в обменните курсове*, а именно:

⁷ Натрупаните курсови разлики от преизчисляване на отчетите на чуждестранното предприятие, съответстващи на неконтролиращото участие, се включват в консолидирания отчет за финансовото състояние (баланса) като част от неконтролиращото участие, МСС 21, пар. 41(б).

- всички активи и пасиви на чуждестранната дейност се преизчисляват по курса на датата на финансовия отчет (заклучителният курс);
- приходите и разходите се преизчисляват по курса на датата на сделката или по среден курс за периода⁸.

В счетоводната литература няма единно становище по въпроса за приложимия курс при преизчисление на компонентите на собствения капитал на чуждестранните дейности. Самият МСС 21 не съдържа насоки по този въпрос.

Един от възможните подходи е този, който се използваше в отмененото разяснение ПКР 30 *Отчетна валута – преизчисляване от валутата на оценяване във валутата на представяне*⁹ към МСС 21. В него беше възприето компонентите на собствения капитал с изключение на текущата печалба/загуба да се преизчисляват също по заключителния курс. Текущият финансов резултат като разлика между приходите и разходите следователно се оценява по правилата за преизчисляване на приходите и разходите.

Според друго становище основният капитал и резервите следва да се посочват по историческия им валутен курс¹⁰.

И двата подхода имат своите предимства и недостатъци. Важното е предприятието да избере в своята счетоводна политика определен подход и да го прилага последователно.

Обхват на нетната инвестиция в чуждестранна дейност

Важен въпрос от методологична гледна точка е по отношение на обхвата на понятието „нетна инвестиция в чуждестранна дейност“, тъй като има и пряка връзка с прилагането на модела на отчитане на хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност. Въпреки че по дефиниция нетната инвестиция е еквивалент на нетните активи (активи минус пасиви) на чуждестранната дейност, първото понятие е с по-широк обхват от второто.

На *първо място*, като част от нетната инвестиция в чуждестранна дейност се третира и всякакви парични позиции с дългосрочен характер, за които не се предвижда да настъпи разплащане в обозримо бъдеще като дългосрочни вземания, задължения или заеми от или към чуждестранната дейност, за които не се предвижда уреждане най-малко една година (но не е търговски вземания

⁸ В практиката по-често се използва среден курс за периода (месечен или седмичен), тъй като при голям обем сделки в чуждестранна валута прилагането на курс на датата на възникване на съответните приходи или разходи (на сделката) е доста обременително. Освен това, ако отчетите на чуждестранното предприятие са изготвени във валута на свръхинфлационна икономика преди преизчисляването на неговите нетни активи във функционалната валута на групата, се прилагат изискванията на МСС 29 *Финансово отчитане при свръхинфлационни икономики*.

⁹ ПКР 30 *Отчетна валута – преизчисляване от валутата на оценяване във валутата на представяне* (SIC 30 Reporting Currency – Translation from Measurement Currency to Presentation Currency), издадено през юли 2001 г., в сила от 01.01.2002 г. до 31.12.2004 г. Разяснението нямаше официален превод на български език.

¹⁰ Ramirez, Juan, *Accounting for Derivatives, Advanced Hedging under IFRS*, John Wiley and Sons, Ltd., 2007. p. 132.

или задължения). Такива парични позиции по своята икономическа същност се доближават до характеристиката на дялово участие и затова се третират еквивалентни на него¹¹.

Второ, тъй като при отчитане на хеджирането нетната инвестиция в чуждестранна дейност се третира по отношение на консолидираните финансови отчети, тя включва не само активите и пасивите на чуждестранното предприятие, но и репутацията, възникнала при придобиването на такова предприятие. При това нетните активи на чуждестранното предприятие (дъщерно или асоциирано¹²) се оценяват по справедливи стойности на датата на придобиването на това предприятие и в следствие се правят консолидационни корекции, за да се отразят произтичащите от тях консолидирани приходи или разходи на базата на тези справедливи стойности. Счетоводните стандарти приемат при придобиването на чуждестранно предприятие възникналата положителна репутация и корекциите на балансовите стойности на неговите активи и пасиви до справедливите им стойности да се третират като активи и пасиви на чуждестранната дейност, следователно се преизчисляват по заключителния курс¹³.

За целите на отчитане на хеджирането обаче нетната инвестиция в чуждестранна дейност се третира като единичен актив, въпреки че в основата ѝ лежат отделни активи и пасиви от баланса на чуждестранното предприятие.

Отчитане на хеджиращия инструмент при хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност

При прилагане на отчитане на хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност се променя начинът на отчитане на хеджиращия инструмент. Прилага се капиталов подход, както и при отчитане на хеджиране на паричен поток. Това означава, че промените в справедливата стойност на хеджиращия инструмент при високо ефективното хеджиране следва да се разграничават на ефективна и неефективна част¹⁴, като само ефективната част се отнася в резерва от преизчисляване на валута (друг всеобхватен доход) (табл. 1).

¹¹ Независимо в каква валута са деноминирани такива парични позиции, валутните курсови разлики от преизчисляването им в консолидирания отчет се отразяват в резерва от преизчисляване на валута (но в индивидуалния отчет на предприятията се отчитат във финансовия резултат), МСС 21, пар. 33.

¹² Нетните активи на придобито асоциирано предприятие се оценяват по справедлива стойност и се определя репутация само за целите на прилагането на метода на собствения капитал в консолидирания финансов отчет, но отчетите на самото асоциирано предприятие не се консолидират.

¹³ МСС 21, пар. 47.

¹⁴ Когато хеджирането е високоефективно, ефективната част от хеджирането е по-малката стойност от: изменението в справедливата стойност (или паричните потоци) на хеджиращия инструмент и изменението в справедливата стойност (или паричните потоци) на хеджираната позиция. Неефективната част от хеджирането е превишението на изменението в справедливата стойност на хеджиращия инструмент над изменението в справедливата стойност на хеджираната позиция (ако има такава).

Таблица 1

<i>Ефективна част</i>	<i>Неефективна част</i>
Отнася се в собствения капитал (резерв от преизчисляване на валута, друг всеобхватен доход).	1. Ако хеджиращият инструмент е дериватив: отнася се във финансовия резултат. 2. Ако хеджиращият инструмент е задължение в чуждестранна валута: курсовите разлики от преоценката на задължението в чуждестранна валута се отчитат в собствения капитал (резерв от преизчисляване на валута, друг всеобхватен доход) до момента на освобождаване от инвестицията.

Определянето на ефективната и неефективна част може да се илюстрира със следните примери:

- 1) Печалбата от преценка на хеджиращия инструмент е 1000 ед., а загубата от преоценката на хеджираната позиция – нетната инвестиция в чуждестранна дейност, е 900 ед. Ефективната част от изменението в справедливата стойност на хеджиращия инструмент е 900 ед. (по-малката от двете стойности), а неефективната част (свръхпокритие) е 100 ед.
- 2) Печалбата от преценка на хеджиращия инструмент е 1000 ед., а загубата от хеджираната позиция е 1200 ед. Ефективната част от изменението в справедливата стойност на хеджиращия инструмент е 1000 ед., няма неефективна част.

Особеност на нетната инвестиция в чуждестранна дейност като хеджирана позиция е, че тя може да се хеджира освен с деривативен и недеривативен хеджиращ финансов инструмент в чуждестранна валута (или комбинация от двете).

Друга важна особеност е, че когато се използва недеривативен хеджиращ инструмент (например заем или задължение във функционалната валута на чуждестранното предприятие), цялата сума на курсовите разлики – както ефективна, така и неефективна част, се отнасят в резерва от преизчисляване на валута, а не само ефективната част от хеджирането, както е по отношение на деривативен хеджиращ инструмент.

Както се вижда от посоченото по-горе, особеност на модела отчитане на хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност е, че печалбите или загубите от изменението в справедливата стойност на хеджиращия инструмент се отчитат не в резерв от хеджиране (както е при отчитане на хеджиране на паричен поток), а в резерва от преизчисляване на валута, където се отчитат и валутните курсови разлики от преизчисляването на чуждестранната дейност.

Така се постига компенсиращият ефект на отчитане на хеджирането в консолидирания финансов отчет.

Пример: Компания „АВС”, чиято функционална валута е евро (EUR), притежава нетна инвестиция в американска дъщерна компания „Х”. Функционалната валута на дъщерното дружество е щатският долар (USD). Към 1 януари 20X0 г. нетната инвестиция е 500 млн. USD. На тази дата компания „АВС” сключва валутен форуърден договор с банка, за да хеджира нетната си инвестиция в дъщерното дружество при следните условия (табл. 2).

Таблица 2

<i>Условия на форуърдния договор</i>	
Начална дата	1 януари 20X0 г.
Контрагенти	Компания „АВС” и Банка XYZ
Падеж	31 януари 20X1 г.
„АВС” купува	400 млн. EUR
„АВС” продава	500 млн. USD
Форуърден курс	1.2500
Начин на уреждане	Парично разплащане

Пояснение: Валутният форуърд е договор за размяна на определено количество от една валута срещу друга на фиксирана бъдеща дата по форуърден валутен курс (фиксиран в договора курс, по който да се извърши размяната в бъдеще). Той е задължителен за изпълнение (за разлика от валутните опции). Форуърдните договори са строго индивидуални и затова са неборсово търгувани инструменти. За всяка от страните по договора той поражда едновременно вземане в една валута и задължение в друга валута. Вземането и задължението се компенсират (нетират) и ако надделява компонентът вземане, форуърдът е актив, в обратния случай – пасив (както и при лихвения суап). На датата на сключване на договора двата компонента са равни и затова той има нулева справедлива стойност. Оценяването на валутния форуърд обикновено се извършва чрез използване на формула. Ако се получи положителна справедлива стойност, форуърдът е актив, при отрицателна справедлива стойност е пасив.

Текущият (спот) и форуърден валутен курс, както и справедливата стойност на форуърдния договор на съответните дати са следните (табл. 3).

Компания „АВС” определя валутния форуърд като хеджиращ инструмент при отчитане на хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност. Ефективността на хеджирането се оценява на форуърдна база, т.е. форуърдните

точки на валутния форуърд се включват в оценката на ефективността на хеджирането¹⁵.

Таблица 3

Дата	Текущ (спот) курс USD/EUR	Форуърден курс USD/EUR	Дисконтов фактор	Справедлива стойност на форуърда* (EUR)
01.01.20X1	1.2300	1.2500	-	0
31.12.20X1	1.2850	1.2900	0.997	12 366 000
31.01.20X2	1.3300	1.3300	1.000	24 060 000

*Справедлива стойност на форуърда = $[(500 \text{ млн.} / 1.25 - 500 \text{ млн.} / (\text{форуърден курс})] \times \text{Дисконтовия фактор}$

Цели на управление на риска и стратегия за хеджиране

Целта на хеджирането е да се предпази стойността на инвестицията на компанията в дъщерно предприятие „X” на стойност 500 млн. USD от неблагоприятни промени на валутния курс USD/EUR.

Оценка на очакваната ефективност на хеджиране

Ефективността на хеджиране ще бъде оценявана чрез сравняване на промените в справедливата стойност на хеджиращия инструмент с промените в справедливата стойност на хипотетичен дериватив¹⁶, който има същите клаузи, както на хеджиращия инструмент. Оценката на ефективността на хеджиране ще се извършва, като форуърдните точки се включват в оценката на ефективността на хеджиране.

¹⁵ Форуърдните точки (форуърдна премия или отбив) са лихвеният елемент от изменението в справедливата стойност на валутния форуърд. Те представляват разликата между текущия (спот) курс и форуърдния курс и според пар. 74(б) на МСС 39 могат да се включат или изключат от оценката на ефективността на хеджирането. В представения пример се разглеждат и двата подхода.

¹⁶ Методът на хипотетичния дериватив е един от възможните методи за оценка на очакваната ефективност на хеджирането. Той се посочва в Насоките за изпълнение към МСС 39, въпрос Е.5.5, метод Б. При този метод процесът на оценяване на ефективността на хеджиране значително се улеснява и опростява, тъй като промените в справедливата стойност на хеджираната позиция се моделират, все едно че тя е хипотетичен дериватив (различен от дериватива, хеджиращ инструмент). Хипотетичният дериватив се конструира така, че главните му условия да съвпадат с тези на хеджираните парични потоци (хеджираната позиция). Важно условие е в началото на хеджирането хипотетичният дериватив да има нулева първоначална стойност. Измененията в справедливата стойност на хипотетичния дериватив и на действителния дериватив (хеджиращ инструмент) служат за измерване на ефективността на хеджирането. Ако хеджирането е високоефективно, неефективната част от хеджиращия инструмент е разликата между изменението в двете справедливи стойности.

Поради факта, че условията на хеджиращия инструмент и тези на хипотетичния дериватив си съответстват, хеджирането се очаква да бъде високо ефективно.

Оценка на фактическата ефективност

Оценката на фактическата ефективност се извършва по метода на съотношенията¹⁷. Компанията извършва на всяка отчетна дата и на падежа проверка на фактическата ефективност на хеджиране. Фактическата ефективност на хеджирането е 100%, както следва (табл. 4).

Таблица 4

Дата	Справедлива стойност на форуърда (EUR)	Кумулативно изменение в справедливата стойност на форуърдния договор	Справедлива стойност на хипотетичния дериватив (EUR)	Кумулативно изменение в справедливата стойност на хипотетичния дериватив	Съотношение (%)
01.01.20X1	0	0	0	-	-
31.12.20X1	12 366 000	12 366 000	12 366 000	12 366 000	100 %
31.12.20X2	24 060 000	24 060 000	24 060 000	24 060 000	100%

Преизчисляването на нетната инвестиция в евро на съответната дата е, както следва (табл. 5).

Таблица 5

Дата	Спот курс USD/EUR	Нетна инвестиция (USD)	Нетна инвестиция (EUR)*	Изменение в нетната инвестиция за периода (EUR)
01.01.20X1	1.2300	500 000 000	406 504 000	-
31.12.20X1	1.2850	500 000 000	389 105 000	(17 399 000)
31.12.20X2	1.3300	500 000 000	375 940 000	(13 165 000)

*Нетна инвестиция в евро = (500 млн.) / (спот курса)

¹⁷ При този метод се изчислява съотношението между изменението в справедливата стойност на хеджиращия инструмент и изменението в справедливата стойност на хеджираната позиция. Ако то е в границите от 80 до 125%, хеджирането се оценява като високоефективно.

Счетоводни статии

- 1) На 1 януари 20X1 г. за вписване на валутния форуърден договор по справедлива стойност, равна на нула:

Д-т с/ка Деривативни активи, използвани за хеджиране – валутен форуърд	0
К-т с/ка Разплащателна сметка	0

- 2) На 31 декември 20X1 г. за отчитане на загуба от преизчисляването на нетната инвестиция в резерва от преизчисляване на валута в размер на 17 399 000 евро (приемаме, че валутата на представяне в консолидирания финансов отчет е евро):

Д-т с/ка Резерв от преизчисляване на валута	17 399 000
К-т с/ка Нетна инвестиция в чуждестранна дейност ¹⁸	17 399 000

- 3) За отчитане на изменението в справедливата стойност на валутния форуърден договор от началото на хеджирането (печалба от 12 366 000 евро) в резерва от преизчисляване на валута - ефективна част на хеджирането (няма неефективна част):

Д-т с/ка Деривативни активи, използвани за хеджиране – валутен форуърд	12 366 000
К-т с/ка Резерв от преизчисляване на валута	12 366 000

- 4) На 31 декември 20X2 г. за отчитане на загуба от преизчисляване на нетната инвестиция в резерва от преизчисляване на валута в размер на 13 165 000 евро:

Д-т с/ка Резерв от преизчисляване на валута	13 165 000
К-т с/ка Нетна инвестиция в чуждестранна дейност	13 165 000

- 5) За отчитане на изменение в справедливата стойност на валутния форуърден договор – печалба от 11 694 000 евро (24 060 000 - 12 366 000). Тъй като хеджирането е високоефективно и няма неефективна част, цялата сума се отчита в резерва от преизчисляване на валута:

¹⁸ Тази сметка е само за целите на консолидирания финансов отчет.

Д-т с/ка Деривативни активи, използвани за хеджиране –

валутен форуърд 11 694 000

К-т с/ка Резерв от преизчисляване на валута 11 694 000

- б) За уреждането на валутния форуърд, свързано с получаването на парични средства от 24 060 000 евро:

Д-т с/ка Разплащателна сметка 24 060 000

К-т с/ка Деривативни активи, използвани за хеджиране –

валутен форуърд 24 060 000

с/ка Резерв от преизчисляване на валута

<i>Дата</i>	<i>Обяснение</i>	<i>Дебит</i>	<i>Кредит</i>	<i>Салдо</i>
31.12.20X1	Загуба от преизчисляване на нетната инвестиция	17 399 000		(17 399 000)
	Печалба от преоценка на валутния форуърд		12 366 000	(5 033 000)
31.12.20X2	Загуба от преизчисляване на нетната инвестиция	13 165 000		(18 198 000)
	Печалба от преоценка на валутния форуърд		11 694 000	(6 504 000)
Общо:		30 564 000	24 060 000	(6 504 000)

Методологични въпроси

Прилагането на модела отчитане на хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност е свързан с решаването на няколко методологични въпроса:

Първо, трябва да се определи кой е валутният риск, който трябва да се хеджира: курсовите разлики, произтичащи от функционалните валути на чуждестранната дейност и на инвестиращото предприятие (предприятието майка) или от функционалната валута на чуждестранната дейност и на валутата на представяне в консолидирания финансов отчет на предприятието майка.

В практиката се прилагат различни варианти по отношение на риска, който трябва да бъде определен за отчитане на хеджиране. Някои предприятия считат, че хеджираният риск трябва да представлява възникващите курсови разлики

между функционалната валута на чуждестранната дейност и валутата на представяне, използвана в консолидирания финансов отчет на предприятието майка. На настоящия етап надделява становището, че валутата на представяне не създава експозиция, за която предприятието може да приложи отчитане на хеджиране, затова предприятието може да определи като хеджиран риск само валутните курсови разлики, възникващи от разликата между неговата собствена функционална валута и тази на чуждестранната му дейност¹⁹.

От това следва, че при изчисляване на ефективността на хеджиране изменението в справедливата стойност на хеджиращия инструмент трябва да се определя на базата на функционалната валута на отчитащото се предприятие (предприятието майка), срещу която функционална валута се оценява хеджираният риск в съответствие с документацията за отчитане на хеджирането²⁰.

Освен това във връзка с идентифицирането на риска, който да се хеджира, е без значение дали нетната инвестиция се притежава от отчитащото се предприятие пряко или непряко (чрез дъщерно предприятие).

Второ, по отношение на хеджиращия инструмент трябва да се определи кое предприятие от групата може да го притежава – предприятието майка или всяко дъщерно предприятие от групата. Логично е да се предположи, че тъй като моделът отчитане на хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност се прилага по отношение на консолидирания финансов отчет, е без значение кой е държателят на този инструмент, това може да бъде всяко предприятие от групата, дори и чуждестранното предприятие (чуждестранната дейност).

Трето, възниква проблем във връзка с определянето на сумите, които да се прекласифицират от собствения капитал в печалбата или загубата по отношение на хеджиращия инструмент и хеджираната позиция, когато предприятието се освобождава от инвестицията. Решението на този въпрос в съответствие с общите правила е, че по отношение на хеджиращия инструмент трябва да се прилага изискването кумулативната печалба или загуба, свързана с ефективната част на хеджирането, която е била призната в собствения капитал (резерва от преизчисляване на валута), да се отписва и признава в текущия финансов резултат в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход²¹; по отношение на хеджираната позиция кумулативната печалба или загуба, която е била призната в същия този резерв, се отписва и отнася в текущия финансов резултат²². Тъй като тези две стойности са противоположни по характер и прекласифицирането (отписването на резерва) се извършва едновременно, финансовият резултат ще бъде повлиян от неефективната част от хеджирането. Това се доказва и с резултатите от горния пример. Крайният ефект от счетоводното отчитане на хеджирането е следният:

¹⁹ КРМСФО 16 *Хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност*, пар. 12.

²⁰ IFRIC issues Interpretation on net investment hedging, IasPlus, p. 2 (www.iasplus.com/iasplus/0807ifric16.pdf)

²¹ Прилага се изискването на пар. 102 от МСС 39.

²² Прилага се изискването на пар. 48 на МСС 21.

Резерв от преизчисляване на валута

От преизчисляване на нетната инвестиция	(30 564 000)
Ефективна част от хеджирането	24 060 000
Общо:	(6 504 000)

Печалба или загуба за периода

Неефективна част от хеджирането	0
Общо:	0

Резервът от преизчисляване на валута е с отрицателно салдо (дефицит) в размер на 6 504 000 евро, тъй като не цялата загуба в резерва от преизчисляването на нетната инвестиция (30 564 000 евро) е компенсирана напълно с печалбите от хеджиращия инструмент (24 060 000 евро). Загубата в резерва е промяната в справедливата стойност на форуърдния договор, дължаща се на форуърдните точки. Никаква част от хеджирането не е отчетена в текущия финансов резултат през срока на хеджирането.

В представения пример хеджиращият инструмент е валутен форуърден договор. Ако оценката на ефективността на хеджирането се извършва чрез изключването на форуърдните точки от изменението в справедливата стойност на форуърдния договор, резервът от преизчисляване на валута ще бъде с крайно нулево салдо (вместо с 6 504 000 евро по-горе). При този вариант общата справедлива стойност на форуърдния договор се разглежда като съставена от два компонента: справедлива стойност, свързана със спот курса, и справедлива стойност, свързана с форуърдните точки (таблица 6).

Таблица 6

Дата	Текущ курс (спот) USD/EUR	Форуърден курс USD/EUR	Дисконтов фактор	Обща справедлива стойност на форуърда* (EUR)	Справедлива стойност на форуърда, свързана със спот курса** (EUR)	Справедлива стойност на форуърда, свързана с форуърдните точки*** (EUR)
01.01.20X1	1.2300	1.2500	-	0	0	0
31.12.20X1	1.2850	1.2900	0.997	12 366 000	17 347 000	(4 981 000)
31.01.20X2	1.3300	1.3300	1.000	24 060 000	30 564 000	(6 504 000)

*Обща справедлива стойност = [(500 млн. / 1.25 – 500 млн. / (форуърден курс)]

× Дисконтовия фактор

****Справедлива стойност, свързана със спот курса = [(500 млн. /1.25 – 500 млн. / (спот курс)] × Дисконтовия фактор**

*****Справедлива стойност, свързана с форуърдните точки = Обща справедлива стойност - Справедлива стойност, свързана със спот курса**

Измененията в справедливата стойност на нетната инвестиция и на валутния форуърд са следните (табл. 7).

Таблица 7

Дата	Изменение в стойността на нетната инвестиция за периода (EUR)	Изменение в стойността на форуърда, свързано със спот курса (EUR)	Изменение в стойността на форуърда за периода, свързано с форуърдните точки (EUR)
01.01.20X1	-	-	-
31.12.20X1	(17 399 000)	17 347 000	(4 981 000)
31.12.20X2	(13 165 000)	13 217 000	(1 523 000)

Счетоводни статии

Статии 1), 2), 4) и 6) са същите, както по-горе. Статии 3) и 5) са следните:

- 3) На 31 декември 20X1 г. за отчитане на изменението в справедливата стойност на валутния форуърден договор от началото на хеджирането (печалба от 12 366 000 евро): ефективната част (12 366 000 евро) - в резерва от преизчисляване на валута, а неефективната част (4 981 000 евро) – в текущия финансов резултат:

Д-т с/ка Деривативни активи, използвани за хеджиране –

валутен форуърд 12 366 000

Д-т с/ка Други разходи 4 981 000

К-т с/ка Резерв от преизчисляване на валута 17 347 000

- 5) За отчитане на изменението в справедливата стойност на валутния форуърден договор – печалба от 11 694 000 евро (24 060 000 - 12 366 000): ефективната част (13 217 000 евро) – в резерва от преизчисляване на валута, а неефективната част (1 523 000 евро) – в текущия финансов резултат:

Д-т с/ка Деривативни активи, използвани за хеджиране – валутен форуърд	11 694 000
Д-т с/ка Други разходи	1 523 000
К-т с/ка Резерв от преизчисляване на валута	13 217 000

с/ка Резерв от преизчисляване на валута

Дата	Обяснение	Дебит	Кредит	Салдо
31.12.20X1	Загуба от преизчисляване на нетната инвестиция	17 399 000		(17 399 000)
	Печалба от преоценка на валутния форуърд		17 347 000	(52 000)
31.12.20X2	Загуба от преизчисляване на нетната инвестиция	13 165 000		(13 217 000)
	Печалба от преоценка на валутния форуърд		13 217 000	0
Общо:		30 564 000	30 564 000	0

Резерв от преизчисляване на валута

От преизчисляване на нетната инвестиция	(30 564 000)
Ефективна част от хеджирането	30 564 000
Общо:	<u>0</u>

Печалба или загуба за периода

Неефективна част от хеджирането	6 504 000
Общо:	<u>6 504 000</u>

От разгледания пример могат да се направят и следните изводи по отношение на форуърдните точки, които по същество отразяват очакваното обезценяване (или поскъпване) на чуждестранната валута:

- 1) Когато форуърдните точки *се включват* в оценката на ефективността на хеджирането, те са част от сумата, отнесена в резерва от преизчисляване на валута, и се отнасят към текущия финансов резултат при освобождаването от нетната инвестиция.
- 2) Когато форуърдните точки *се изключват* от оценката на ефективността на хеджирането, те се третират като неефективна част от хеджирането и се отнасят в текущия финансов резултат през срока на хеджирането.

Решението дали да се включат или изключат форуърдните точки от оценката на ефективността на хеджирането зависи от предпочитанията на ръководството на предприятието. Трудно е да се прецени кой от двата подхода е по-съвършеният, тъй като и двата подхода имат определени преимущества и недостатъци.

Заклучение

Отчитането на нетна инвестиция в чуждестранна дейност е счетоводен модел, чрез който се допринася за постигане на оптимално икономическо хеджиране на валутния риск в консолидираните финансови отчети. Неговото прилагане спомага за формирането на прогнозируем финансов резултат на ниво икономическа група.

Библиографска справка:

1. *КРМСФО 16 Хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност.*
2. *МСС 21 Ефекти от промените в обменните курсове.*
3. *МСС 39 Финансови инструменти: признаване и оценяване.*
4. *IFRIC issues Interpretation on net investment hedging (www.iasplus.com/iasplus).*
5. *Ramirez, Juan, Accounting for Derivatives, Advanced Hedging under IFRS, John Wiley and Sons, Ltd., 2007.*
6. *SIC 30 Reporting Currency – Translation from Measurement Currency to Presentation Currency.*

HEDGE ACCOUNTING MODEL FOR A NET INVESTMENT IN A FOREIGN OPERATION

Ass. Prof. Boyka Brezoeva, PhD

Department of "Accounting and Analysis", UNWE

Certified Public Accountant, Registered Auditor

Key words:

Hedge accounting

Net investment in a foreign operation

Currency translation reserve

Functional currency

Presentation currency

Hedging instrument

Hedged item

Hedge effectiveness

Summary

Hedge accounting of a net investment in a foreign operation is one of the three hedge accounting models accepted in IAS 39 Financial Instruments: Measurement and Recognition (and AS 32 - Financial instruments, respectively). This model should be applied to hedge the currency risk arising from a net investment in a foreign operation when the foreign operation`s net assets are included in an entity`s consolidated financial statements. Therefore, the model could be only applied with respect to the consolidated financial statements. In this publication, the model is illustrated by a practical example.